

Planerar du att med din klass göra ett

STUDIEBESÖK I VADSTENA KLOSTERKYRKA?

Vadstena Klosterkyrka besöks årligen av många människor från hela Europa. Olika motiv för människor hit. En del människor intresserar sig för det rent historiska för andra är det ett pilgrimsmål. På våren kommer också många skolklasser hit. Det är roligt att så många vill besöka vår plats och vår kyrka.

Vadstena klosterkyrka är av stort historiskt intresse men är i första hand inte ett museum utan en fungerande församlingskyrka och en plats dit många söker sig för andakt och stillhet.

Kanske vet man precis vad det är för något man vill visa och berätta för sin klass när man kommer hit men för de som tycker att de kan behöva lite stöd och hjälp har vi försökt att iordningsställa en liten hjälp för vandringen i Klosterkyrkan.

För att alla ska kunna besöka kyrkan med behållning är det viktigt att man följer sin klass runt och inte släpper dem att springa fritt.

Kyrkorummet är för några en ny upplevelse. Det är bra om man som lärare/ledare kan introducera sin grupp så de får en förståelse hur kyrkorummet skiljer sig från andra rum och hur man bäst betar sig i det.

VÄLKOMNA!

EN VANDRING I VADSTENA KLOSTERKYRKA, DEN HELIGA BIRGITTA

Stationer

1. Birgittas uppväxt
2. Tiden på Ulfåsa
3. Pilgrimsresor
4. Uppenbarelser
5. Klostret och Kyrkan
6. Birgitta åter i Vadstena.
7. Klosterliv

Detta är förslag på stationer. Kartskissen på sidan 13 visar på lämpliga ställen i kyrkan där man kan stanna upp och berätta.

Birgittavandringen är en berättelse om Vadstena Klosterkyrka och om en människa som levde för ca 700 år sedan och vars liv har satt spår in i vår tid. Hennes historia kan ge oss i vår tid tankar och inspiration för vårt eget liv och hur vi vill bruka våra egna förmågor.

1. Birgittas uppväxt (Frälsarkranshörnet)

På Finsta gård i Uppland föddes år 1303 en liten flicka som fick namnet Birgitta. Hennes föräldrar hette Ingeborg och Birger Persson. Hennes pappa var något så fint som lagman och han var mycket rik. När Birgitta ännu inte var född utan låg i sin mammas mage berättas det att Ingeborg och Birger var ute och seglade på havet. När de var utanför Öland blåste det upp till storm. Det var ett kraftigt oväder och de var rädda att de skulle gå under. De ropade till Gud och till jungfru Maria om hjälp. Och Gud hjälpte. Skeppet gick under men Ingeborg och Birger lyckades rädda sig i land. Dagen därpå, berättas det, att en man i vackra skinande kläder visade sig för Ingeborg. Mannen sa till Ingeborg att hon hade blivit räddad för det godas skull som hon bar i sin mage. Mannen sa också att de skulle uppfostra sitt barn i kärlek till Gud, för barnet var givet av Gud.

Det sägs också att församlingens präst Bengt samma natt som Birgitta föddes hade sett ett ljus i skyn och hört en röst som sa till honom:

”Åt Birger har fötts en dotter, vars underbara röst skall höras över världen.”

Redan när Birgitta var liten hände en del märkliga saker. Om en liten stund ska ni få höra om en syn hon hade som barn.

När Birgitta var 11 år dog hennes mamma och eftersom pappan jobbade hos kungen och ofta var bortrest fick hon flytta till sin moster som bodde på gården Aspanäs (vid sjön Sommen) i Östergötland. Där fick hon lära sig att sköta ett stort hushåll. När hon var 13 år tyckte hennes pappa att det var dags för Birgitta att gifta sig, sånt bestämde föräldrarna på den tiden. Egentligen ville Birgitta gå i kloster så hon blev inte alls glad åt pappans beslut, men hon var naturligtvis tvungen att lyda.

2. Ulfåsa (Den porträttlika)

Hon gifte sig med Ulf Gudmarsson som var lagman och de bosatte sig på Ulfåsa där hon blev husfru.

8 barn fick hon med Ulf. Katarina hette det barn som vi känner till mest om. Birgitta hjälpte många fattiga och sjuka, det sägs att hon varje kväll hade 12 fattiga till bords på Ulfåsa och att hon själv passade upp.

Kungen som hette Magnus Eriksson bad henne att komma till Vadstena framförallt för att hjälpa sin fru den vackra Blanka som kom från ett annat land. Hon behövde hjälp att lära sig svenska och om svenska seder. Birgitta var duktig på att läsa och skriva. I Vadstena hade kungen och drottningen ett sommarslott – Bjälboättens palats – och där arbetade alltså Birgitta. Birgitta var en frispråkig kvinna och tyckte hon att något var fel så sa hon det. Hon var inte rädd att säga ifrån ens till kungar och påvar.

3. Pilgrimsresor (Jakob)

Birgitta och Ulf gav sig av på pilgrimsresa till Spanien för att besöka aposteln Jakobs grav. På denna tid var det en mycket lång och besvärlig resa. Det fanns ju inga moderna fortskaffningsmedel utan den största delen av vägen gick man. Kanske red de också. Pilgrimsvandringar var vanliga. Man besökte heliga platser som tex Rom, Jerusalem, Spanien eller Nidaros (Trondheim). (Även idag gör många den långa resan till Santiago de Compostela där lärjungen Jakob är begravd.)

Till en pilgrim hör vissa attribut, kännetecken.

Titta på skulpturen av Jakob och fundera över vilka de kan vara.

(Skor - för att gå, Hatten och kappan – skyddar mot vind, regn och köld, en liten väska/säck – bara lite kan man ta med sig, staven – som stöd och försvar.)

Snäckan var ett slags pilgrimsmärke som man kanske hade tagit med sig när man besökt Jakobs grav?

På resan blev Ulf väldigt sjuk. När de var nästan hemma igen bodde de över i klostret vid Alvastra. Där dog så småningom Ulf. Och Birgitta började ett nytt sorts liv.

4. Uppenbarelserna (Den extatiska)

Birgitta fick många uppenbarelser. Det betyder att hon på olika sätt upplevde att Gud och Maria visade sig för henne och gav henne budskap som hon skulle föra vidare.

Här visar en konstnär hur han tänkte sig att Birgitta kunde ha sett ut när hon tog emot sina uppenbarelser.

De flesta uppenbarelserna fick hon som vuxen men redan som barn fick hon vara med om några.

En gång när hon var liten upplevde hon att hon drömde fast hon var vaken. Hon tyckte att hon såg en kvinna i skimrande kläder som stod vid ett altare bredvid hennes säng.

Hon förstod att det var jungfru Maria hon såg. Maria höll en vacker och dyrbar krona i sin hand och sa:

– Kom Birgitta! Birgitta gick då fram till henne.

– Vill du ha denna krona? frågade Maria. Birgitta sa att det ville hon. Maria tryckte ner kronan på Birgittas huvud. När uppenbarelsen var över kunde Birgitta fortfarande känna trycket över pannan efter kronan. Birgitta kunde aldrig glömma denna händelse.

Som vuxen hade Birgitta många uppenbarelser och de flesta blev nedskrivna. Därför avbildar man ofta Birgitta med bok och penna i handen. Det finns ungefär 700 uppenbarelser samlade i åtta böcker.

Uppenbarelserna handlade om många olika saker. Många gånger var de riktade mot rika och mäktiga människor (bl.a. kungar och präster) som enligt Birgittas tycke inte handlade efter Guds vilja.

I uppenbarelserna fick hon också besked om att hon skulle grunda ett kloster och bygga en kyrka.

Det som nu är Vadstena klosterkyrka. Hon fick bege sig till Rom för att få påvens tillstånd att starta klostret. Där fick hon stanna länge. Till slut godkände påven Birgittas önskan att bygga klostret i Vadstena. Birgitta var nu 70 år och hon dog i Rom och fick aldrig själv se klostret och kyrkan. Birgittas dotter Katarina, som varit med sin mamma i Rom, blev den som fick se till att Birgittas planer blev genomförda.

5. Klostret och kyrkan (modellen)

Kyrkan som vi är i byggdes efter Birgittas instruktioner. Den är speciell på många sätt. Idag ser den annorlunda ut än den gjorde från början och mot vad Birgitta hade gett instruktioner om. I modellen här kan man se hur vi tror att den såg ut från början. Kyrkan var byggd till klostret och församlingen hade en egen kyrka.

I kyrkan fanns inga kyrkbänkar. Kyrkobesökarna hade sin plats mitt på golvet. Det fanns många altaren utplacerade på flera olika ställen i kyrkan.

På läktaren som syns i modellen hade systrarna sin plats. De fick inte synas av kyrkobesökarna. Bröderna hade sitt kor bakom högaltaret.

6. Birgitta åter i Vadstena (relikskrinet)

Birgitta dog i Rom men hennes kvarlevor bars tillbaka till Vadstena.

När de kom fram med kistan till Vadstena så hade det följt med en del människor från vägen. Många hade fantastiska berättelser att berätta. En hade blivit slagen och huggen med svärd men blev hel och frisk igen när Birgittas kista hade kommit förbi. En liten pojke som varit dövstum i hela sitt liv hade blivit hörande och kunde tala igen sen han under ett regnväder gömt sig under Birgittas kista. Många vittnade om under och mirakler kring Birgittas ben.

I skrinet framför er ligger Birgittas ben och även dottern Katarinas. Också andra ben ligger i kistan. De kallas relik. Och många människor förr och även idag kommer hit till Vadstena för att besöka dessa relik.

Detta var inte den kista ni ser här man bar hem Birgitta i. Den kistan kan man se inne i klostermuseet.

Ganska snart efter Birgittas död började man arbeta för att få Birgitta helgonförklarad. Det blev hon också efter ett tag.

Helgon är som förebilder (idoler) för de kristna.

Man ville att Birgitta och andra helgon skulle bli ihågkomna för att de på ett särskilt sätt följt Guds vilja och kan visa andra människor vägen.

En av Birgittas böner lyder:

”Herre, visa mig din väg, och gör mig villig att vandra den.”

Den berättar för oss hur Birgitta tänkte om livet och tron.

7. Klosterliv (Munkkoret) (Våren 2005 är det stängt ner till brödrakoret)

Hur var det då att leva i ett kloster?

De första klostren i Sverige grundades på 1100-talet. Birgitta kände till klosterlivet. Redan som barn hade hon en längtan till klosterliv men det blev aldrig så för henne. I Alvastra fanns ett kloster som Birgitta kände väl till. Alvastra kloster var ett kloster för män, munkar.

Det var där hennes man Ulf dog när de bodde vid klostret som gäster. Under en period bodde Birgitta invid klostret.

Birgittas kloster var ett dubbelkloster. Där skulle finnas både kvinnor och män. Systrar och bröder levde avskilda från varandra. Och de bröder som var präster firade mässan och tog emot bikt. Klostret styrdes av en Abbedissa.

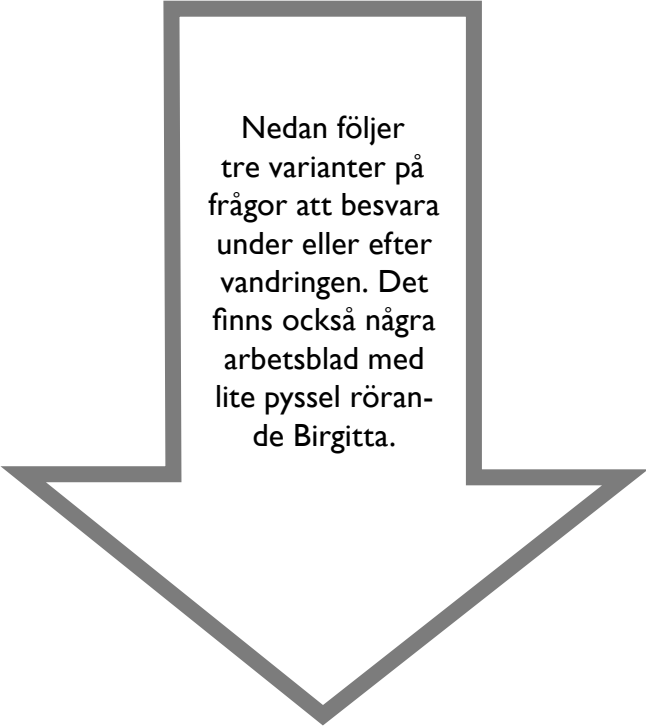
Dagen var uppdelad i stunder av bön, arbete och studier. Tidigt på morgonen, ja rent av mitt i natten, steg man upp för den första bönen. Sju bönestunder om dagen hade man.

Det fanns många arbetsuppgifter att sköta om i klostret. Några hade hand om att odla örter som användes både till matlagning och som medicin. Någon hade hand om pengar och räkenskap. Att ta hand om och undervisa nya bröder och systrar var en uppgift för novismästarna.

Att laga mat, skriva och ansvara för gudstjänsten var andra uppgifter som måste skötas. Ett kloster tog också emot gäster och delade ut almosor till de fattiga så nog fanns det att göra.

Här, där vi sitter nu, firade munkarna sina gudstjänster. De stod då i korstolarna. I dem kunde man få lite stöd om det blev jobbigt att stå. En liten klaff finns att fälla ned så kunde man sitta ned.

Här kan man också se biktcellerna. Från utsidan tog systrarna ta emot nattvarden.

Nedan följer tre varianter på frågor att besvara under eller efter vandringen. Det finns också några arbetsblad med lite pyssel rörande Birgitta.

A. Innehållsfrågor på Birgittavandring

1. Var föddes Birgitta?
2. Under vilket århundrade levde hon?
3. Skriv ned något du tyckte var intressant om hennes barndom?
.....
.....
4. Varför flyttade Birgitta till Östergötland?
5. Varför begav sig Birgitta och Ulf till Spanien?
6. Kommer du ihåg några av en pilgrims attribut(kännetecken)?
7. Vilka saker brukar man avbilda tillsammans med Birgitta? Varför?
8. Vem var Vadstena klostets första abbedissa?
9. Var fanns systrarnas plats i Vadstena Klosterkyrka?
10. Vad är en relik?
11. Vad var viktigt för Birgitta?
12. Vad var det mest spännande med Vadstena Klosterkyrka?

B. Kryssfrågor. Birgittavandring

	1	X	2
1. Var föddes Birgitta?	Östergötland	Uppland	Närke
2. Vilket år föddes Birgitta?	År 1297	År 1303	År 1497
3. Hur gammal var Birgitta när hon gifte sig?	13 år	15 år	23 år
4. Till vilken plats flyttade hon med sin man Ulf?	Ulfåsa	Kisa	Vadstena
5. Vems grav besökte Birgitta i Spanien?	Jesus	Marias	Lärjungen Jakobs
6. Vad kan du se på skulpturen av Jakob?	nyckelpiga	hatt	fisk
7. Vilka saker brukar man avbilda tillsammans med Birgitta?	Bok + penna	Stav + hatt	Spira + äpple
8. Vad hette Vadstena klostrets första abbedissa?	Katarina	Birgitta	Anna
9. Var fanns systrarnas plats i Vadstena klosterkyrka?	Längs långsidorna	På en läktare	Längst fram i koret
10. Vad var viktigt för Birgitta?	Att lyda Gud	Att tjäna pengar	Vackra kläder

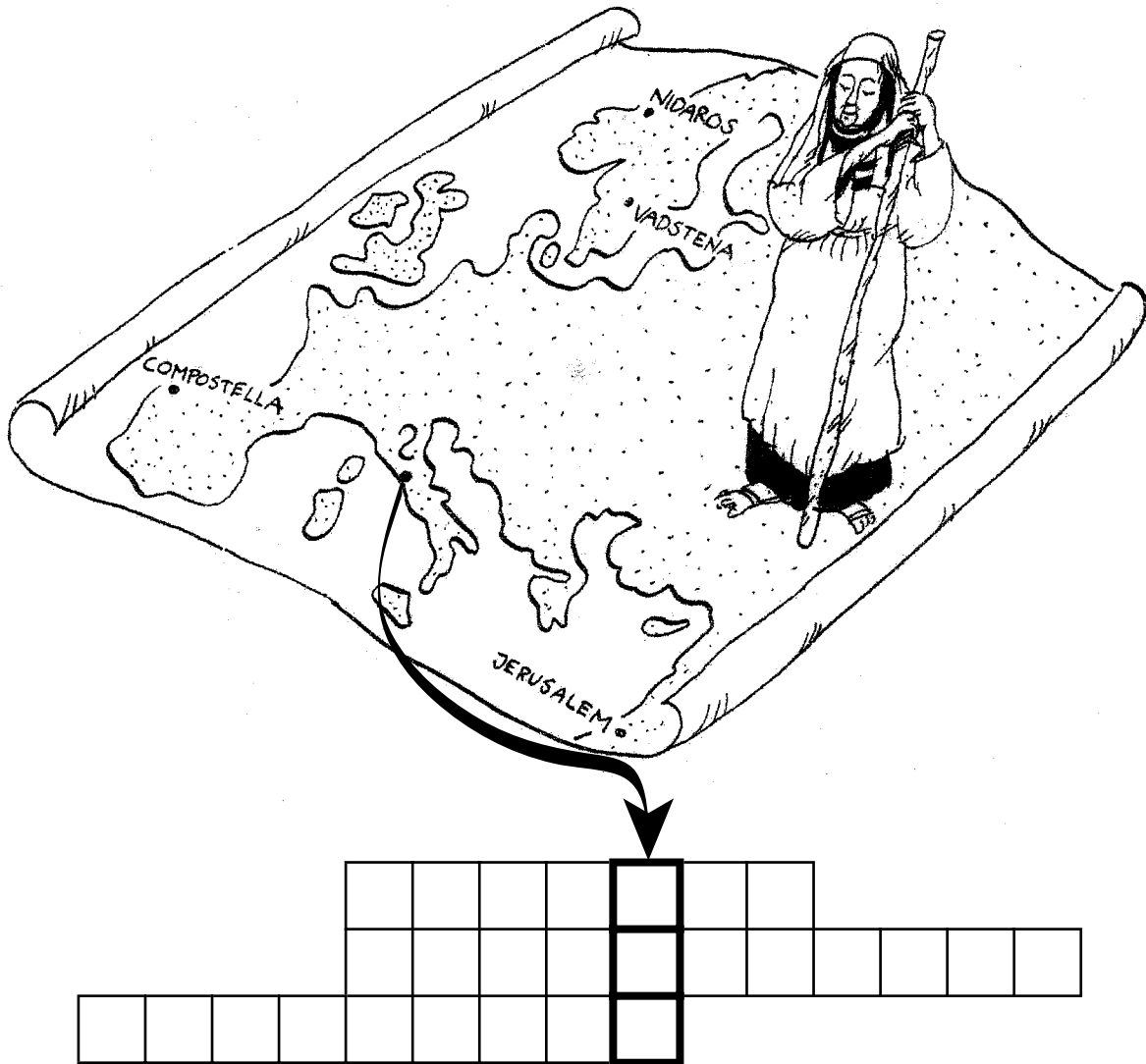
C. Korsord. Birgittavandring

1. Hit flyttade Birgitta med Ulf.					14.					
2. I detta landskap föddes Birgitta.										
3. Behövde Birgitta tillstånd av										
4. Kallas "chefen" i ett kloster för nunnor.										
5. Fick Birgitta av Maria i en uppenbarelse.										
6. Gör man flera gånger om dagen i ett kloster.										
7. Kloster vid Omberg där Ulf och Birgitta var ibland.										
8. Så gammal var Birgitta när hon gifte sig.										
9. Det blev Birgitta utsedd till										
10. Så hette Birgittas man.										
11. Så kallas en nybörjare i klostret.										
12. Finns i ett skrin i klosterkyrkan.										
13. Ett annat ord för mirakel.										
14. Fick Birgitta många?										

D. Långt ifrån Sverige. Birgittavandring

Den Heliga Birgitta gjorde långa pilgrimsresor till flera platser i Europa. I slutet av sitt liv bosatte hon sig i en stad i södra Europa där hon hjälpte fattiga och besökte sjukhus och kyrkor.

Namnet på staden får du om du skriver in tre av pilgrimsorterna i de vågräta raderna.

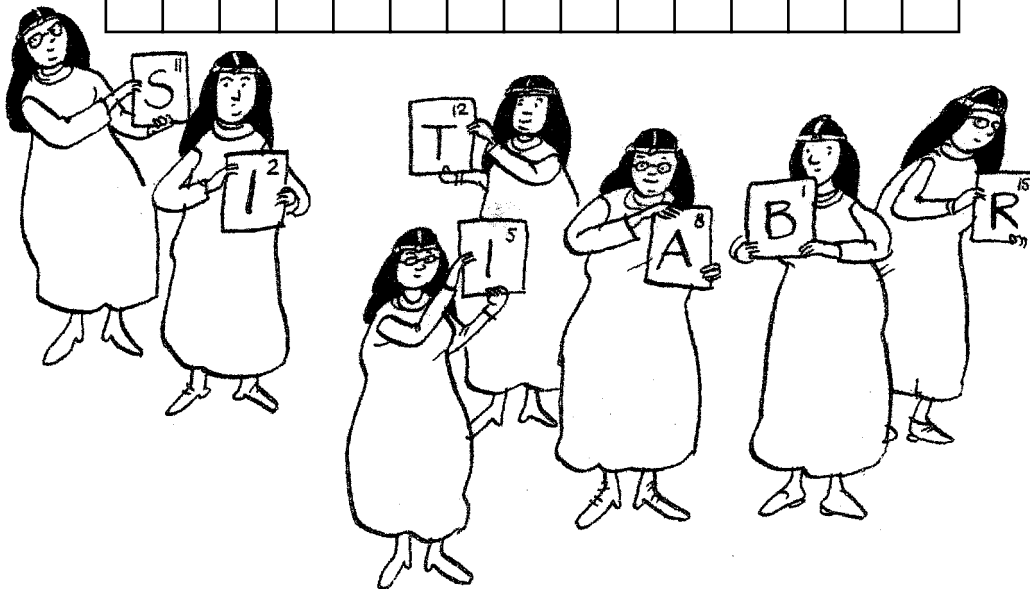
D. Vad kallas vi? Birgittavandring

Den Heliga Birgitta är grundaren till kloster i Vadstena, Rom och andra platser i världen. 700 år efter Birgittas födelse finns det fortfarande nunnor som arbetar och lever som hon lärde.

Vad nunnorna kallas för får du reda på om du skriver in bokstäverna i rätt ordning i den långa raden.

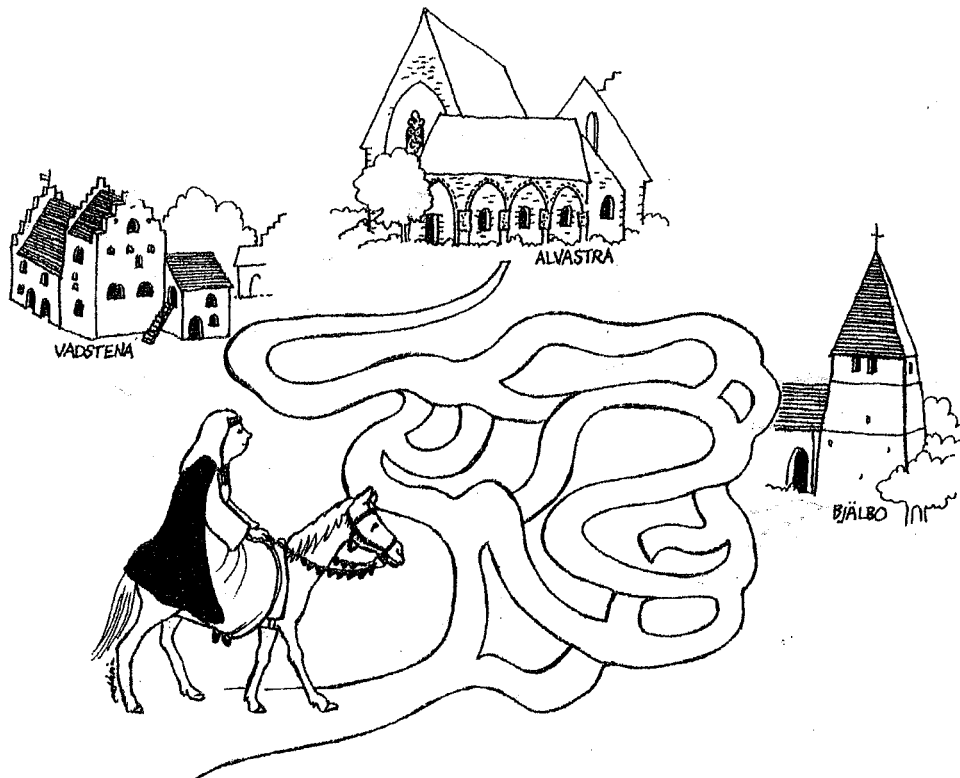

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

E. Var bosatte sig Birgitta? Birgittavandring

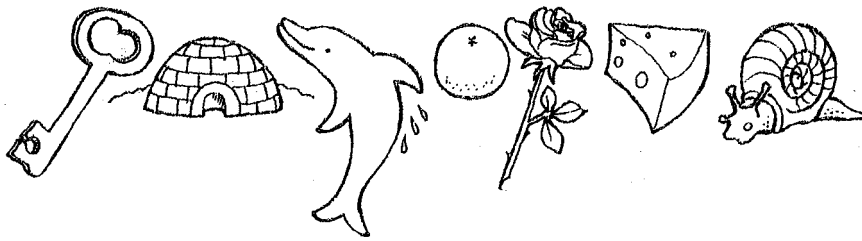
Birgittas man Ulf blev mycket sjuk och dog. Birgitta och hennes barn sörjde. Efter en tid beslöt sig Birgitta för att flytta. Vart flyttade hon? Leta reda på rätt väg i labyrinten och ta reda på till vilken plats Birgitta flyttade efter sin mans död.

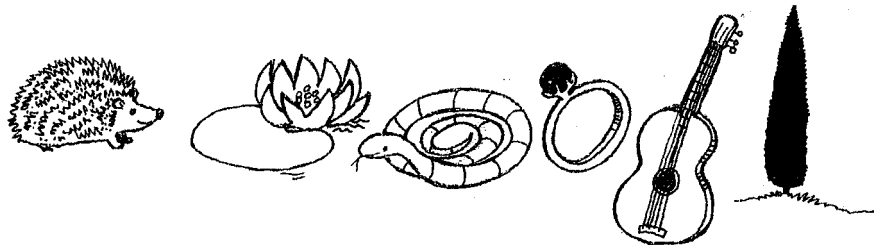

Svar: Birgitta flyttade till

F. Birgitta och Ulf på pilgrimsvandring. Birgittavandring

1339 gjorde Birgitta och Ulf en pilgrimsvandring. Vart reste de? Tag första bokstaven ur varje bild och skriv på linjen under. Vilken stad i vilket land besökte Birgitta och Ulf?

Svar: Staden i landet

Planbeskrivning över Vadstena klosterkyrka

